

« zurück blättern vor »

HUTA subst. f., ab 1395; auch *uta*; ‘Industriebetrieb, der Glas oder Metalle aus Erzen produziert; Salzbergwerk’ – ‘zakład przemysłowy wytwarzający metale z rud, szkło itd.; kopalnia soli’: 1395 AcCas 338, STP *Fabro [...] pro gumphis III grossos ad huttam*. o 1452 StPPP II nr 3492, STP s.v. *hutarz*: *Martinus, olim vitreator al. hutarz de Mislmicze, recognouit, quod vendidit perpetue suam vitraturam al. hutam*. o 1534 FalZioł IV 56b, SPXVI s.v. *hutnik*: *WOyciech powiada Ize Mangesia iest kamień czarny / á częsthokroć niem robią Hutniczy w hutach*. o (1564) 1983 Kochanowski Sat. A2 *Gdzie poyrzę / wszędy rąbią albo buk do huty / Albo sofnią na smołę / albo dąb na szkuty*. o 1588 Calep 938b, SPXVI *Salina – Huta w ktorei sol warzą*. o 1588 GostGosp 56, SPXVI o *Zelázo / [...] o Sol / kędy tánsza / to wzyf’tko kędy o co tácwiewy / przy Vtách / przy Rudách / kędy bliżey w tym imieniu kupować*. o 1595 GrabPospR L3v, SPXVI *Abowiem procz włok są pożytki ktore dobrze zá włoki stoią / [...] iáko są z młynow / z kárczem / [...] z rud / z hut / y z infzych kruszczow / z gor kámiennych / z towárow leśnych*. o (†1611) 1613 Syr.Ziel. 242, L *Huty, gdzie kruszce zlewaią*. o (1689) 1693 Haur Sk. 246, L *Na utach około szkła robią [!]*. o 1780 Ład.H.N. 49, L *Hutą w ięzyku Polfkim pospolicie nazywaią fabrykę, w ktorey robią szkło*. o 1780 Włodek Sł, MAY *Huta solna – zupa*. o 1781–1782 Kluk Kop. 1 320, L *Mieysce zabudowane, gdzie się szkło robi, nazywa się hutą*. o (1846–1849) 1949 Słow.Król 49, DOR *Tu zamek cały błysnął na kształt huty ognisk czerwienią*. o 1947 Wrażej Metale 19, DOR *Huty przerabiają nie tylko rudy na surówkę, lecz także surówkę na stal*. o 1950 Jastr.Rok 8, DOR *Silny jest przemysł śmierci. Krupp osiwiaty w dwóch wojnach odlewa pocisk trzeciej w piekle hut*. – (SŁA), STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. ♦ **Var**: *huta* subst. f., 1395 AcCas 338, STP – (SŁA), STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR; *uta* subst. f., [hapax] 1588 GostGosp 56, SPXVI – SPXVI, L. ♦ **Etym**: mhd. *hütte* subst. f., ‘Gebäude zum Schmelzen der Erze, auch zur Glasherstellung’, LEX. ♦ **Konk**: *hamry* subst. pl., bel. seit 1406, STP, zuerst geb. L. ♦ **Der**: *hutarz* subst. m., ‘Arbeiter in einer Glas- oder Metallhütte, Besitzer der Hütte’, 1452 StPPP II nr 3492, STP, zuerst geb. MAÇZ; *hutnik* subst. m., ‘Arbeiter in einer Glas- oder Metallhütte’, 1534 FalZioł IV 56b, SPXVI, zuerst geb. MAÇZ; *hutny* adj., 1650 Dwor. B2, L o [LBel.] 1785 Torz.Szkl. 17, L, zuerst geb. L; *huciany* adj., [hapax] 1791 Kruml.Chym. 24, L, zuerst geb. L; *hutarzski* adj., [hapax] †1846 Bobr., Sw *Piec hutarski*. Zuerst geb. Sw. ❖ Die semantische Entwicklung von der vorindustriellen Erzeugung von Metallen (aber auch von Salz und Schwefel) zu modernen Glas-, Stahl- und Eisenhütten ist wohl in Kontakt mit den Deutschen erfolgt. Daß es sich im

16. Jh. um ein Wort des Allgemeinwortschatzes handelt, beweist der Beleg aus Kochanowski 1564 (Satyr). Włodek Sł 1780, MAY bezeichnet *Huta Solna* als alt bzw. ungebräuchlich; DUDZIŃSKI 1776, 39 hält *hutarz* für ungewöhnlich.

« *zurück blättern vor* »